

T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Tarih : 25 Şubat 2022

Sayı : 40524

60258

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Sayın Fatih DÖNMEZ** tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU
İstanbul Milletvekili

Türkiye Elektrik İletim AŞ.(TEİAŞ) 2001 yılında, Türkiye Elektrik Üretim İletim AŞ'nin (TEAŞ) üç ayrı şirkete bölünmesiyle ortaya çıkan kamu kuruluşlarından birisidir. TEİAŞ üretilen elektrik enerjisini, Dağıtım Sistemine yani nihai kullanıcılara aktaran ana omurgayı teşkil eden bir kuruluş konumundadır.

Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi, ülkemizde iletim lisansı sahibi olarak, mevcut iletim sistemini mülkiyetinde tutan ve işleten tek kamu kuruluşudur. Türkiye Elektrik İletim Sisteminin planlanması, tesisi, işletilmesi, bakım onarımı, yük dağıtım ve frekans kontrolü ile elektrik piyasasında dengeleme ve uzlaştırmanın sağlanması, uluslararası enterkonneksiyon faaliyetinin yürütülmesi, üretim kapasite projeksiyonunun hazırlanması görev ve sorumluluklarının tümü 4628 Sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve ilgili Yönetmelikleriyle TEİAŞ 'a verilmiştir.

Türkiye, İletim Hattı Uzunluğu açısından "Avrupa'nın En Büyük" Kurulu Güç açısından "Avrupa'nın Beşinci Büyük" elektrik iletim sistemine sahiptir.

TEİAŞ tarafından Türkiye elektrik iletim sisteminde iki tür işletmecilik yapılmaktadır. Birincisi, Sistemin ana omurgasını teşkil eden enerji iletim hatları ile trafo merkezlerinin tesis ve teçhizat bazında işletme ve bakımlarının yapılmasıdır. İkincisi ise, enterkonnekte sistemde, üretim ve tüketim yönünden yük dağıtım işletmeciliği yapılmasıdır.

2019 yılında başlanarak, 154 kV ve üstü gerilim seviyesindeki iletim tesislerinde enerji altında (canlı) bakım çalışmaları uygulama koşullara taşınması amacıyla elektrik direklerinin yenilenmesi için ihaleye çıkıldığı görülmektedir. Uzmanlık ve yüksek maliyet gerektiren söz konusu işlerin, belirli firmalara, Kamu İhale Kanunu'na (KİK) uygun olmayan şartlarda verildiği yönünde çok sayıda şikayet bulunmaktadır. Yapılan tasarımlar sonucunda oluşacak kamu zararının 1 Milyar Doların üzerinde olacağı iddia edilen bu işlere örnek ihaleler TEİAŞ tarafından 2019/117318, 2019/157970, 2019/158002 ve 2019/157882 ihale kayıt numaraları ile ihaleye çıkarılan enerji iletim hatları yapım işleri kapsamında yaptırılan yeni direk tasarımları hakkındaki ihalelerdir.

Söz konusu ihalelerle ilgili iddialar bağlamında;

1. 400 KV Çift devre 3x1272 MCM iletkenli direklerin yer aldığı Adapazarı-Kocaeli bölgesindeki direk yıkılmalarının ana nedenlerinin Direk Projelerinin Teknik Şartnameye ve Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliğine uygun olarak yapılmaması (Dengesiz buzlanma varsayımında, 2PA direği için sadece II.ci bölge buz yükü farklarına göre, 2PB direğinde ise sadece III.'cü bölge buz yükü farklarına göre varsayım düzenlenmesi ile bu varsayımın tüm buz yükü bölgeleşimine göre uygulanmaması) sonucu oluştuğu bilinmekteyken ve bu direklerin yönetmeliğe uygun şekilde tasarımlarının yapılması yerine (sebeup – sonuç ilişkisi) proje kriterleri neden yönetmeliğin üzerine çıkartılmıştır?

2. Sıfırdan her şeyi ile tamamen yeni olan ihale kapsamındaki tasarımlara neden revizyon denilmiştir?
3. Mevzuata göre danışmanlık ihalesi kapsamında en ekonomik ve iyi tasarımı oluşturacak şekilde yapılması gerekirken KİK'e aykırı olarak yapım ihalesi içerisine konularak ihaleye çıkılmasının nedeni nedir?
4. TEİAŞ'ın kuruluşundan itibaren yapılan ihalelerde böyle bir yeterlik koşulu olmadığı halde, yeterlik koşulu olarak İdari Şartnamede yer alan koşullara ilave olarak Teknik Şartname bölümüne hiçbir ihalede (ulusal ve uluslararası) yer almayan yeterlik koşulu ilave edilerek yarışmacı sayısı ve rekabetin engellenmesinin nedeni nedir?
5. Yapılan ihalelerde ihaleye girecek firmalara ön tasarımlarını hazırlayarak teklif vermeleri neden sağlanmamıştır?
6. Ayrıca tahrip testinin amacı, yapının fazla kapasitesini ve tasarımın ekonomik yeterliliğini belirlemek olduğu halde, Teknik Şartnamede tahrip testleri için "İdarenin onayı ile tahrip testi %125'de durdurulabilir" denilerek aşırı ağır ve ekonomik olmayan tasarımların daha işin başında kabul edileceği açıkça belirtilmiştir. Bu koşul geçmişte hiçbir ulusal veya uluslararası ihalelerde yer almayan bir durumdur. Bunun şartnameye konulmasının amacı nedir?
7. İhalelerdeki miktarlar ve birimler nedeniyle ekonomik tasarımlar yapılmadığı gibi, yapılan tasarım sonucu miktarların (direk ağırlığı, beton ve donatı) artmasına bağlı olarak sözleşme bedelleri de ciddi oranda artmış mıdır? Eğer artmış ise, işi alan firmalara neden özel avantaj sağlanmıştır? Bu ihalelerin sözleşme bedelleri yeni yapılan tasarımlara göre ne kadar artmıştır?
8. Projelendirme işlerinin Diğer Kamu Kurum İhalelerinde yer aldığı üzere, ilgili mevzuata göre, ilk önce projelendirme ihalesi ile optimum tasarımların oluşturularak tip projelerin hazırlanması uygulaması neden yapılmamıştır? Projelendirme ihalesi ile rekabeti artırarak öncelikli olarak ekonomik tasarımların oluşturulması neden düşünülmemiştir?
9. 400 KV çift devre hatların koruma açısı daha önceki çift devre direklerde olduğu üzere -2 derece olması gerekirken, 20 derece alınmış olup, bunun sonucu olarak hatlar yıldırıma karşı korumasız duruma getirilmiştir. Çift devre olması nedeniyle 2 kat enerji taşıma kapasitesine haiz hatların özellikle de dağlık ve yüksek kotlu arazilerde oluşacak deşarjlar nedeniyle açmaların oluşacağı neden göz önüne alınmamıştır?
10. İhaleye çıkılan hatların ağırlıkları eski tasarımlara göre neden 2,0 - 2,5 katı daha ağır yapılarak maliyet artışları oluşturulmuştur?
11. Hatlarda en fazla %15-25 mertebesinde olması gereken durdurucu direk oranı neden %50-%70 mertebelerinde oluşmuştur?
12. Yönetmelikte sadece 380 KV ve üzeri hatlarda uygulanacağı belirtilen dengesiz yük varsayımı, geçmiş uygulamalarda 154 KV hatlar için emniyetli tarafta kalmak amacıyla sadece II Bölge için oluşan dengesiz yüke göre yapılmış iken neden yeni tasarımlarda IV bölge için oluşacak değere göre yapılarak direkler ağırlaştırılmıştır? 154 KV direklerle gelen dengesiz yüklerin azaltılmasına yönelik olarak, 2000 mm² kesitli olarak 7 cm buz kalınlığına göre tasarımları yapılan birer adet faz iletkenine haiz 380 KV Özel Bölge Direk tasarımlarında olduğu üzere, dengesiz buzlanma yükünü sınırlamak/azaltmak için kayıcı klemplerin (sliding Clamps) kullanılması neden düşünülmemiştir?
13. İhalelerde ve uygulamada yönetmelikte yer alan değerlere neden uyulmamıştır?
14. Yapılan tasarımların bazı direklerinde stabilite problemi olduğu ısrarla belirtilmesine rağmen neden tekrar kontroller yapılmamıştır?
15. Tasarımların ve direk temellerinin aşırı derecede ağır olması üzerine yapılan tasarımlar neden bağımsız firma yada üniversitelerden destek alınmamıştır?
16. Yapılan tasarımların kullanma koşulları neden "Ağırlık menzili rüzgar menzili ile, Maksimum Tek taraflı açıklıkların ise rüzgar menzili ile ilişkisi birlikte düşünülerek" belirlenmemiştir?

17. Tek devre direklerde orta fazın yukarıya alınarak büyük açıklıklarda / büyük vadi geçişlerinde kullanılması amaçlanmış olmasına rağmen, direklerin kullanma koşulları buna göre belirlenmediğinden uygulamada geçersiz hale geldiği ortadayken neden eski tasarımlarda olduğu şekilde yapılarak (orta faz yukarıya alınmayarak) direklerin ve temellerinin ağırlaşmasının önüne geçilmemiştir?
18. 380 KV Taşıyıcı direklerin yıllardır uygulandığı şekliyle neden I askı yerine V askı yapılması böylece direk boylarının en az 2 m azalacağı, canlı bakım için konsollar arası mesafenin artırılmasına gerek olmayacağı, çift devre direklerde ise sadece orta fazın I askı yapılarak kullanılması halinde ilave olarak konsol boyları da uzamayacağı, direklere gelen yükler azalacağı direklerin ve temellerin ağırlaşmayacağı düşünülmemiştir?
19. Toplam 18 iletkene göre yeniden tasarımı yapılan 400 KV çift devre 2PE1 tipi direğin ağırlığının, tasarımları 24 iletkene göre (%33 fazla) yapılan faz açıklıkları %67 ve fazlar arası mesafeleri %20 daha fazla olan 400 KV dört devre 2x1272 MCM ve 800 KV çift devre 4x1272 MCM koşullarına göre yapılan Boğaz Atlama III irtibat hattında kullanılan DT1 tipi direğin ağırlığından neden daha fazladır?
20. TEİAŞ'ça çıkılan ihalelerin amacı Teknik Şartnamede "mevcut direk ailelerinin bir kısmının direk üzerinde canlı bakıma elverişli olmaması nedeniyle canlı bakıma uygun tasarımlara ihtiyaç duyulması ile mevcut direklerin tek taraflı açıklıklarının vadi geçişi gibi uzun menzilli yerlerde uygun olmaması, revize edilecek direk ailesinin durdurucu ve nihayet direğinin uygun şekilde konsol vb. parçaların tasarlanması" olarak belirtilmektedir. Halen Enterkonnekte sistemde mevcut yaklaşık 71.000 km hatta canlı bakım yapılabildiği ve mevcut direklerin tek taraflı açıklıklarının vadi geçişleri için uygun olduğu ve sayısız uygulama yapıldığı göz önüne alındığında, bu yeni tasarımların yapılmamasının gerekçesi nedir?
21. Diğer taraftan, direklerin bu kadar aşırı ağır olmasına rağmen halen yapılan uygulamada bu tasarımlara da güvenilmeyerek yönetmeliğe göre III Bölge olması gereken 1000-1300 m yüksekliğe haiz hatlar IV bölge yapılmış, buna ilave olarak 500 m'yi geçen açıklıklarda durdurucu direkler kullanılmış ayrıca kullanma koşulları yönünden sürekli olarak daha ağır olan bir üst direkler tercih edilmesinin gerekçesi nedir?
22. Yapılan yeni tasarımlar sonucu direklerin kamulaştırma ve hatların irtifak sahalarında artış söz konusu olmuştur. Getireceği ilave maliyetler göz önüne alınmış mıdır?
23. 2019 yılından bugüne kadar iletim hatlarının yapımı için kaç ihale açılmıştır? Bu ihalelerin iş kapsamı ve ihale tutarı nedir?
24. Her ihale için ayrı ayrı olmak üzere, bu ihalelere kaç firma katılmıştır, iş, bitirme, deneyim vb. koşullar dikkate alınmış mıdır?
25. 2019/111738, 2019/157970, 2019/158002 ve 2020/703445 ihale kayıt numaraları ile ihaleye çıkarılan enerji iletim hatları yapım işleri kapsamında yaptırılan yeni direk tasarımları hakkındaki ihalelerin, mevzuata göre danışmanlık ihalesi kapsamında ve en ekonomik ve iyi tasarımı oluşturacak şekilde proje ihalesi olarak yapılması gerekirken hangi gerekçe ile KİK'e aykırı olarak yapım ihalesi içerisine konularak yapıldığı iddiası doğru mudur? İddia doğru ise, hem kamu zararı oluşmaması hem de enerji arzında sorunlar yaşanmaması için bu ihaleler iptal edilecek midir? Bu ihalelerin sorumluları hakkında açılan idari ve adli soruşturma var mıdır?
26. Enerji arzı sadece TEİAŞ'ı değil, bu enerjiden faydalanan vatandaşlarımızın hayatını, sanayi ve tarım üretimini, sokak aydınlatmaları nedeniyle vatandaşın güvenliğini ilgilendiren bir kamu görevidir. Yukarıda yer alan 25 maddelik iddiaların her biri için Bakanlık olarak yanıtınız nedir?